

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST 2016/2017

Obor č. 15 – Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

JOSEF JAROSLAV KALINA

Viktorie Antošová, Viktorie Maderová

Kraj: Liberecký kraj

Nový Bor 2017

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST 2016/2017

Obor č. 15 – Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

JOSEF JAROSLAV KALINA

Autorky: Viktorie Antošová, Viktorie Maderová

Škola: Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola, Nový Bor,
Wolkerova 316, příspěvková organizace

Obor: Gymnázium, 3. ročník

Kraj: Liberecký kraj

Konzultant: PaedDr. Helena Studecká

Nový Bor 2017

Prohlášení

Prohlašujeme, že jsme svou práci SOČ vypracovaly samostatně a použily jsme pouze podklady (literaturu, projekty, SW atd.) uvedené v seznamu vloženém v práci SOČ. Prohlašujeme, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné. Nemáme závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Novém Boru dne 15. 3. 2017 podpis:

Poděkování

Děkujeme PaedDr. Heleně Studecké, Ing. Petru Fialovi, PhDr. Vladislavu Jindrovi, Mgr. Josefu Zhornému, Mgr. Jiřině Sudové, Bc. Jaroslavě Vondrové a Mgr. Vratislavu Sejkorovi za pomoc a podnětné připomínky, které nám během práce poskytovali.

Anotace:

Jedná se o monografii, která je věnována filologovi, básníkovi a filozofovi Josefu Jaroslavu Kalinovi (9. 11. 1816 - 22. 6. 1847). Zaměřuje se na jeho význam, život v souvislosti s jeho dílem a na jeho básnickou tvorbu. Kalinovy básně jsou zde rozděleny z hlediska literárnědruhového na básně epické, lyrickoepické, lyrické a z hlediska žánrového na balady, morytáty, národní pověsti a ohlasovou poezii. Monografie obsahuje ukázky z Kalinovy básnické tvorby. Je určena všem, kdo chce poznat osobnost a dílo tohoto novoborského rodáka.

Klíčová slova:

Josef Jaroslav Kalina; monografie; život; význam; básnická tvorba; ukázky z básnické tvorby

Annotation:

The monograph is dedicated to a linguist, poet and philosopher Josef Jaroslav Kalina (9. 11. 1816 – 22. 6. 1847). The aim of the monograph is to explore Kalina's life and to focus on relevance of his literary work, especially his poems. In the monograph, Kalina's poems are sorted by a literary type into epic, lyric-epic and lyric poems and by genre into ballads, nightmarish ballads, folklore poetry and national short stories. The monograph includes samples of Kalina's poems. The purpose of the monograph is to highlight Kalina, a native of Nový Bor, as a significant personality and the poet.

Key words:

Josef Jaroslav Kalina; biography; life; relevance; poetry; samples of poems

Obsah:

Úvod	7
Metodologie	9
1. Život Josefa Jaroslava Kaliny.....	10
2. Básnické dílo Josefa Jaroslava Kaliny.....	15
I. Kalina – autor balad	15
Balady	16
Morytáty	17
Národní pověsti (balady)	18
Balady se společenskou tematikou.....	20
II. Kalina – autor lyrickoepických básní	20
III. Kalina – autor lyrických básní	21
Lyrika milostná.....	21
Lyrika intimní.....	23
Lyrika vlastenecká.....	23
Lyrika společenská.....	23
3. Ukázky z Kalinových básní	25
I. Ukázky z balad.....	25
II. Ukázky z ohlasové poezie.....	28
III. Ukázky z lyrických básní.....	29
Lyrika milostná.....	29
Lyrika intimní.....	30
Lyrika vlastenecká.....	31
4. Vysvětlení některých slov z díla J. J. Kaliny	32
5. Josef Jaroslav Kalina - shrnutí	33
Závěr a diskuze	35
Seznam literatury	37
Prameny.....	37
Literatura	37
Články	38
Internetové odkazy.....	38
Příloha 1	39
Příloha 2	40
Příloha 3	41
Příloha 4	42
Příloha 5	43
Příloha 6	44

Úvod

Nový Bor je známé sklářské město, kde působily významné osobnosti, například sklářský odborník Bedřich Egermann (1777 - 1864), sklářský výtvarník Stanislav Libenský (1921 - 2002) či výtvarník, designér a architekt Bořek Šípek (1949 - 2016). Narodil se zde ale i básník, filolog a filozof Josef Jaroslav Kalina (9. 11. 1816 - 22. 6. 1847), na kterého jeho rodné město trochu zapomnělo. V Novém Boru je sice ulice pojmenovaná jeho jménem a na jeho rodném domě je umístěna pamětní deska, málokdo z obyvatel ale ví o J. J. Kalinovi více než to, že se jednalo o básníka a že se v Novém Boru narodil.

My samy jsme se blíže s osobností Josefa Jaroslava Kaliny seznámily na přednášce novoborského historika PhDr. Vladislava Jindry. Zaujal nás především nevšední a romantický život tohoto básníka. V době, kdy proběhla přednáška, tedy na jaře 2016, se v naší škole připravoval projekt Kalinův Nový Bor. Byl vyhlášen 9. 11. 2016 ve spolupráci s městem Nový Bor. Připomíná 200. výročí narození a 170. výročí úmrtí Josefa Jaroslava Kaliny. V rámci projektu byla vyhlášena stejnojmenná literární soutěž pro mladé básníky ve věku od 15 do 30 let a výtvarná soutěž pro výtvarníky naší školy s názvem Ilustrace Kalinových morytátů Kšaft a Hadrnice. Rozhodly jsme se, že se do projektu zapojíme i my, a to Středoškolskou odbornou činností, která by se věnovala životu a dílu Josefa Jaroslava Kaliny.

O J. J. Kalinovi v současné době neexistuje žádná monografie a dílo tohoto básníka je vzhledem k jeho složitému jazyku téměř neznámé i přesto, že přináší mnoho zajímavého a podnětného. Cílem této práce je proto vytvoření přehledné monografie o J. J. Kalinovi. Z jeho díla se zaměřuje především na básnickou tvorbu, která je současnému čtenáři nejpřístupnější. Doufáme, že díky této monografii se obyvatelé Nového Boru seznámí s osobností J. J. Kaliny blíže, začnou si vážit svého rodáka a získají tak ještě vřelejší vztah ke svému městu a ke svému domovu.

Základním zdrojem informací o J. J. Kalinovi je životopisný úvod Pomněnky z krátké života pouti Josefa Jaroslava Kaliny od Františka Douchy a Jana Vlčka, který byl připojen k 1. vydání Básnických spisů J. J. Kaliny v roce 1852 i k vydání druhému (1874) a třetímu (1916). Naše práce vychází z vydání z roku 1874, které připravil Ladislav Kober. Další naše poznatky jsme získaly z přednášek novoborského historika PhDr. Vladislava Jindry.

První kapitola práce se zaměřuje na život J. J. Kaliny, a to v souvislosti s jeho dílem. Cílem této kapitoly je seznámit čtenáře s životem tohoto básníka a zároveň vysvětlit, jak jeho životní osudy i povahové vlastnosti ovlivnily jeho tvorbu. Takto komplexně a přehledně nebyl ještě Kalinův život zpracován. Informace, které jsme získaly z životopisného úvodu Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny a z přednášek

V. Jindry, jsme doplnily o poznatky z odborných statí o J. J. Kalinovi. Jedná se o statě: I. Slavík: Máchův mladší současník z Českolipska, V. Vaněk: Josef Jaroslav Kalina, F. Zuman: Spisovatel J. V. Frič o J. J. Kalinovi a V. Krolmusovi, J. Panáček: J. J. Kalina a náš kraj. Dalším zdrojem informací o J. J. Kalinovi byl pro nás román J. V. Friče Naši předchůdci, který se mimo jiné zaměřuje i na povahové vlastnosti J. J. Kaliny.¹

Druhá a třetí kapitola této práce si klade za cíl seznámit čtenáře s básnickým dílem J. J. Kaliny tak, aby vzbudily zájem o jeho básnickou tvorbu. Zde jsme opět čerpaly z druhého vydání Kalinových Básnických spisů z roku 1874.

Druhá kapitola charakterizuje Kalinovu básnickou tvorbu, a to na základě našich znalostí Kalinova básnického díla a na základě hodnocení jeho díla v odborných publikacích, které jsou uvedeny v souvislosti s první kapitolou této práce. Nejvíce se Kalinovou básnickou tvorbou zabývala stat' I. Slavíka a V. Vaňka, ale ani jedna nepřináší vyčerpávající informace o básnické tvorbě J. J. Kaliny. Druhá kapitola naší práce seznamuje čtenáře s obsahem Kalinových balad a charakterizuje i jeho další básně. Podobně se nikdo Kalinovým dílem nezabýval.

Cílem třetí kapitoly je seznámit čtenáře přímo s básnickou tvorbou J. J. Kaliny, a to výběrem ukázek z některých jeho básní. K této kapitole je připojeno i vysvětlení slov uvedených v ukázkách, jejichž význam nemusí být současnému čtenáři zcela jasný. Resumé, které tvoří závěr práce, si klade za cíl shrnout získané poznatky a celkově charakterizovat osobnost a dílo J. J. Kaliny především vzhledem k jeho současníkům.

Přílohy k této monografii by měly upoutat čtenářovu pozornost a prohloubit jeho zájem o osobnost J. J. Kaliny.

¹ Bibliografické údaje jsou uvedeny v souhrnném přehledu zdrojů na s. 44- 45

Metodologie

Při zpracovávání monografie o J. J. Kalinovi jsme postupovaly následujícím způsobem: Shromáždily jsme dostupnou literaturu, prameny i internetové zdroje, které se J. J. Kalinou zabývají. Z těchto jsme vybraly důležité i zajímavé informace o životě a díle J. J. Kaliny. Seznámily jsme se s jeho básnickou tvorbou a provedly její rozbor, a to především po stránce tematické. Důraz jsme kladly na obsahové zpracování balad i na charakteristiku jeho dalších básní. Poté jsme vybraly vhodné ukázky Kalinovy tvorby a na závěr této kapitoly jsme vysvětlily ta slova z Kalinových balad, jejichž význam nemusí být současnému čtenáři znám. Informace získané z odborných publikací i na základě naší četby Kalinových básní jsme shrnuly jednak v jednotlivých kapitolách této práce, jednak v jejím závěru. Přílohy naší práce jsou vybrány tak, aby probudily zájem čtenářů o osobnost J. J. Kaliny. V odborných publikacích a v internetových zdrojích jsme vyhledaly jeho čtyři různé portréty (veřejnosti je znám pouze portrét od J. Vilímka), podobně jsme vybraly fotografii jeho rodného domu v Novém Boru a vyfotografovaly Kalinův hrob na Olšanských hřbitovech. Pro zajímavost uvádíme v příloze ukázkou rukopisu J. J. Kaliny, který jsme vyhledaly v jeho filozofickém díle, a dvě vítězné práce výtvarné soutěže naší školy, která se zaměřila na ilustrace Kalinových morytátů *Kšaft* a *Hadrnice*.

1. Život Josefa Jaroslava Kaliny

Josef Jaroslav Kalina (jedná se o počestné jméno původního Gallina) se narodil 9. listopadu 1816 v Haidě (dnes Nový Bor) v domě číslo 109 v dnešní Kalinově ulici. Byl pokřtěn v borském farním kostele a dostal jméno Josef Arnošt Kristin. Jméno Jaroslav básník přijal později jako jméno vlastenecké.²

Kalinův otec byl cestmistr František Gallina, který se do Haidy přistěhoval se svojí manželkou Františkou (rozenou Kettnerovou) roku 1815, nebo 1816.³ Otec zde získal práci na stavbě silnice z Prahy do Rumburku. Jednalo se o českou rodinu mluvící v soukromí česky. Celá rodina se v roce 1817 odstěhovala do Doks a odtud v roce 1820 do Nehvizd nedaleko Brandýsa nad Labem. Jeho rodiče měli své kořeny v nedaleké Lysé nad Labem.⁴

Kalina byl velmi nadaným dítětem. Ve čtyřech letech už uměl počítat, číst a psát, a to nejen česky, ale i německy a latinsky. Svými vědomostmi udivil v první třídě svého prvního učitele.

V pozdějším věku byl poslán k tetě do Brandýsa nad Labem. Zde chodil do německých škol. Poté odešel studovat do Mladé Boleslavi a nakonec do Prahy, kde navštěvoval pražské novoměstské gymnázium. Kalina se zde projevil jako velmi nadaný žák, který se zajímal především o filologii. V této době ho zaujala především klasická řečtina a latina. Vyhledával antické autory a četl je v originále. Kalina byl mezi profesory velmi oblíben, takže brzy získal pro něho tolik potřebné stipendium.

V roce 1830 Kalinův otec onemocněl a jeho matka musela zabezpečit celou rodinu. Nakonec celou situaci psychicky nezvládla a duševně onemocněla. Čtrnáctiletý tercián Kalina v této době prožil životní šok, který ho ovlivnil v celém jeho dalším osobním i tvůrčím životě. Byl povolán domů a byl svědkem toho, jak byla jeho milovaná matka spoutána a na žebříňáku odvezena do Prahy do ústavu pro duševně choré. Kalina ji na této cestě doprovázel místo nemocného otce. Matka v ústavu po třech měsících zemřela.⁵ Později svoji lásku k matce vyjádřil v básni Na matku mou.

Kalina se poté přestěhoval ke svému strýci Vojtěchu Sedláčkovi do Plzně. Ten byl jedním z propagátorů českého jazyka a profesor matematiky v Plzni. Vychovával Kalinu ve vlasteneckém duchu (například seznámil svého synovce s Rukopisy či s dílem Jana Kollára).⁶

² DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 175

³ JINDRA, V. *Přednáška Bohém a básník J. J. Kalina ze dne 10. 11. 2016*

⁴ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 88

⁵ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 176

⁶ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 176

Ve čtvrté třídě gymnázia se již Kalina pokoušel o první básně, které psal česky, a o první překlady. Studoval francouzštinu, ruštinu a zejména polštinu. Vynikal také ve filozofii. V této době se začal zajímat o historii, hudbu a národní písně. Rád zpíval a znal nazpaměť téměř všechny české národní písně, které sbíral. Po Kalinově smrti měla být jeho sbírka sebraných národních písní vydána, ale nikdy k tomu nedošlo, protože se sbírka nedochovala.⁷

Po ukončení šesté třídy gymnázia měl Kalina na přání svého strýce odejít do Teplé k řádu premonstrátů. Vojtěch Sedláček ale v roce 1836 zemřel na zápal plic a Kalina následujícího roku odešel do Prahy, kde začal studovat práva. Kromě toho se Kalina i nadále velmi zajímal o filologii, především o jazyky slovanské, germánské (zejména o angličtinu), o francouzštinu či jazyky orientální (například sanskrt).

Polštinu ovládal jako rodilý mluvčí a ze současných slovanských básníků překládal a obdivoval především A. Mickiewicze. Naopak Mickiewicz velmi oceňoval Kalinu jako vynikajícího filologa. Kalina překládal i jiné světové autory, například G. G. Byrona, J. J. Rousseaua a L. Höltého.

V roce 1837 se u Kaliny poprvé projevila tuberkulóza, a proto studium práv ukončil. Prvním příznakům jeho nemoci předcházela další Kalinův zájem, a to o přírodní vědy. V tomto roce denně navštěvoval pražskou botanickou zahradu, kde prochladl, a tehdy se také u něho poprvé tuberkulóza projevila. *“Chrkání krve povalilo jej na lože, na němžto za dva měsíce leže, bezpochyby přílišným oslabením od veliké ztráty krve tak ochuravěl, že, ačkoli zase ozdravěl a chodil, od té doby plíce byly patrně porušeny.”*⁸ Kalina se léčil v Brandýse nad Labem, kde žil jeho již uzdravený otec, který se znovu oženil. Se svojí nevlastní matkou si Kalina velmi rozuměl a díky ní se jeho zdravotní stav zlepšil natolik, že se mohl po několika měsících vrátit znovu do Prahy.

Ke studiu práv se ale už nevrátil. Začala ho zajímat medicína a příslušné přednášky na univerzitě. Neměl však v úmyslu stát se lékařem. Studoval jako vždy to, co ho zajímalo. Kalinovi přátelé mu navrhovali, aby se živil jako úředník, ale to Kalina odmítl. Jednak se domníval, že jeho zdravotní stav by mu nedovoloval věnovat se této profesi tak, jak vyžadovala, jednak nehodlal svůj život podříditi povolání, které by ho neuspokojovalo.

Ke Kalinovým filozofickým názorům patřil i ten, že studia ani zaměstnání nemají sloužit k obživě, ale k obohacení ducha. *„On zajisté byl vůbec nepřítel chlebadářství (tak říkával všednímu, pozemskému smyslu), a cokoli studoval a činil, z lásky a duše činil.”*⁹ Tento svůj životní postoj vyjádřil v básni Soustrázeň. Jako filozof byl Kalina ovlivněn především sociální utopií, kterou rozvíjel vlastními idealistickými úvahami.

⁷ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 176

⁸ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 167

⁹ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 167

Pokoušel se mimo jiné vytvořit originální filozofickou terminologii. Mnohé jeho filozofické myšlenky jsou aktuální i dnes, například: „*Tvoření je čin svrchované svobody*“ nebo „*I užívání přírody podléhá morálnosti*“.¹⁰

Kromě filozofie se Kalina i nadále věnuje své největší lásce - filologii. Ovládal dvacet jazyků včetně hebrejštiny.¹¹ Kromě překladů se věnoval i srovnávací literatuře. Shromažďoval materiál pro encyklopedii srovnávacího jazykozpytu jazyků evropských, amerických a asijských s názvem Pantheon čili Hénotikum všech jazyků.¹² Psal také odborné studie (například o Rukopisech), zaznamenával obrazná lidová rčení, pokoušel se o vydávání vlastního časopisu Věstník (vyšlo ale pouze jedno číslo).¹³

Kalina byl člověk společenský, a i když žil většinu života v nouzi, rád navštěvoval hospůdky (jeho oblíbená se jmenovala Na Kravíně), rád se napil a přitom tvořil básně, které velmi často vzápětí vyhazoval do koše. Odtud je mnohdy zachraňovali jeho kamarádi.¹⁴ Ke svým básním se ale Kalina nevracel, neupravoval je. Důvodem byl možná fakt, že nebyl příliš ctižádostivý.

Na radu přátel si nakonec našel práci jako domácí učitel, i když původně snil o kariéře profesora. Ze zdravotních důvodů musel však místo domácího učitele opustit. Žil z občasných kondic a z podpory svých přátel. Mezi Kalinovy pražské přátele patřil například Josef Václav Frič. V bytě jeho matky byly pořádány v letech 1838 až 1859 přednášky pro ženy. Zde se Kalina seznámil se svojí životní láskou Němkou Vilemínou Wolfovou. Podle současníků se prý jednalo o nepohlednou a zvláštní dívku, která se však zajímala o češtinu a pokoušela se o české verše.¹⁵

V ženském klubu přednášel i Karel Slavoj Amerling, který chtěl společně s Kalinou vybudovat první český ústav pro výchovu učitelů a nazvat ho Budeč. Zde krátce Kalina učil. Nejdříve filologii, poté i filozofii. Budova ústavu se začala stavět na Karlově náměstí v Praze. Celý plán ale finančně ztroskotál a rozestavěná budova musela být prodána.

V tomto období pokračoval Kalina ve svém bohémském životě. Dělníci, kteří stavěli učitelský ústav, často Kalinu vídávali, protože v této době bydlel v sudu vycpaném slámou hned vedle nedokončené budovy.¹⁶ Podle vzhledu mu říkali „*muž s Kristovou tváří*“. *Měl tvář asketicky pohublou, ale krásnou, lemovanou dlouhými tmavými vlasy a bradou, s výraznými očima. Chudina před ním klekala a prosila o požehnání.*¹⁷

¹⁰ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 62

¹¹ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 61

¹² VANĚK, V. *Rozkošný hrob*, s. 68

¹³ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 61

¹⁴ JINDRA, V. *Přednáška Bohém a básník J. J. Kalina ze dne 10. 11. 2016*

¹⁵ JINDRA, V. *Přednáška Bohém a básník J. J. Kalina ze dne 10. 11. 2016*

¹⁶ VANĚK, V. *Rozkošný hrob*, s. 68

¹⁷ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 51

Mezi Kalinovy přátele patřili v této době vlastenečtí páteři Václav Krolmus (průkopník české archeologie) a Jaroslav Vlček (překladatel Homéra do češtiny). Snažili se Kalinovi sehnat práci, například kondice, nebo ho vyprovokovat ke psaní básní. Kalina skutečně pokračoval ve své básnické tvorbě a některé jeho básně byly otištěny v časopise Květy, které vydával Josef Kajetán Tyl, nebo v časopise Vlastimil, Česká včela či v německém Ost und West.¹⁸

Nejúspěšnější a nejprodávanější se stala Kalinova báseň Kšaft, která zlidověla a zpívala se jako kramářská píseň. Roku 1842 byla prodávána jako jarmareční leták z okna v domě v pražské Dominikánské ulici (dnešní Husova), kde Kalina bydlel. Prodalo se 10 000 výtisků. Báseň byla přeložena také do němčiny, ovšem brzy byla kvůli svému pobuřujícímu textu zakázána. *“Kšaft, jehožto v ty dni, jak vyšel, přes 10.000 bylo po Praze rozchvátáno, a třikráte tolik odbyto by bylo, kdyby povyk z toho pošlý, anoť všude na trzích a po ulicích o mrtvém otci hlásali a zpívali, nebyl od prodaje přestati kázal.”*¹⁹

V témže roce vzniká mnoho dalších významných Kalinových básní a tato doba bývá označována za vrchol jeho tvůrčího období. I přesto, že Kalina vydělal básní Kšaft poměrně hodně peněz, které by mu stačily na půl roku, básník je brzy propil v kruhu přátel.²⁰

Vzhledem k jeho neuspořádanému životu, nepřála matka Vilemíny jejich lásce, a proto poslala dceru v roce 1845 do Bělehradu, kde se stala vychovatelkou v knížecí rodině. Kalina se ještě v roce 1845 za svojí láskou do Bělehradu vydal. Doufal také, že mezi srbskými Slovany najde i existenční jistotu v souvislosti se svojí znalostí slovanských jazyků. Vilemína Kalinu milovala, existuje historicky nepodložená zpráva J. V. Friče o jejich tajném sňatku v Pešti, ale uvědomovala si, že by se Kalina nedokázal postarat o ni ani o rodinu.²¹ Míň věnuje Kalina svoji báseň Touha po vzdálené.

Kalina je zklamán nejen ve své lásce, ale také ve svém vlasteneckém zápalu a v zápalu pro vše slovanské. Věřil ve slovanskou vzájemnost, která pomůže i lepší budoucnosti Čechů, a ve vítězství občanské svobody. Byl ale srbskými Slovany v Bělehradě přijat velmi chladně. Nebylo to poprvé, co byl v tomto smyslu zklamán. Již předtím si ještě v Praze stěžuje na český lid, který je podle něho málo pospolný a nemá dostatečný zájem o vzdělání a o mateřský jazyk.²²

Kalina se vrací pěšky do Prahy. Nějaký čas pobyl ve Vídni a v Pešti, kde navštívil Jana Kollára, jenž Kalinu vřele přijal. Po návratu do Prahy (v roce 1846) ale propukla

¹⁸ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 51

¹⁹ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 169

²⁰ JINDRA, V. *Přednáška Bohém a básník J. J. Kalina ze dne 10. 11. 2016*

²¹ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 51

²² DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 169

u Kaliny v plné síle tuberkulóza. Jedním z těch, kteří se snažili zajistit Kalinovi lékařskou pomoc, byl také Josef Jungmann, který se Kalinovu dílu velmi obdivoval. Básníka podporovala i hraběnka Eleonora Kounicová a hraběnka Antonie Daunová. Přispívaly Kalinovi na stravu a pečovaly o něho. V této době byly vydány Kalinovy překlady z hebrejštiny, jedná se o modlitby, žalmy a zpěvy.

V březnu roku 1847 byl již Kalina upoután na lůžko a 20. června byl převezen do pražské všeobecné nemocnice, kde 22. 6. v pět hodin ráno umírá. Poslední slova umírajícího Kaliny byla: „*Cokoli je člověk, jest skrze lásku.*“²³ V posledních chvílích jeho života se podle J. V. Friče starala o Kalinu Anna Hašková (nebo Hásková), dcera pražského zahradníka.²⁴

Kalinův pohřeb se stal národní demonstrací, které se zúčastnilo téměř 3000 lidí. Průvod šel od Karlova náměstí na Olšanské hřbitovy, kde byl Kalina pohřben.

„*Osud připravil prokletému básníkovi pohřeb jako přízračnou podívanou. Průvod tvořily davy. Za rakví nesli studenti a dívky bílé květiny a hořící svíce. V čele zástupů prý krácel Palacký. Když míjeli věznici, všimli si v oknech politického vězně (a přítele Kaliny) Arnolda, který tam schválně stál, bledý a zarostlý, s rukama sepjatýma. Davy ho zdravily. Palacký smekl klobouk.*“²⁵

Vilemína nechala zhotovit pomník, který znázorňoval pařízek, na kterém ležela rozevřená kniha s věnováním „Mína Jaroslavovi“.²⁶ Tento pomník byl na Kalinově hrobě do 90. let 19. století, kdy byl nahrazen obeliskem, který je na hrobě J. J. Kaliny dodnes.

²³ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 51

²⁴ FRIČ, J. V. *Naši předchůdci*, s. 101

²⁵ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 52

²⁶ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 178

2. Básnické dílo Josefa Jaroslava Kaliny

Kalina se básnické tvorbě věnoval krátce, ale intenzivně na počátku 40. let. Za svého života publikoval velmi málo, časopisecky vyšlo jen několik balad, například *Přástevnice*, *Lázeň Libušina* či *Novoroční noc*²⁷. Samostatně jako jarmareční leták byl vydán *Kšaft*, který se stal populární kramářskou písní. Teprve po Kalinově smrti v roce 1852 vychází první Kalinovy básnické spisy, které vydal František Doucha a Jan Vlček. Ve sbírce jsou zařazeny balady, lyrickoepické básně i básně lyrické. Kalinovy básně nejsou příliš srozumitelné, protože se v nich velice často vyskytují novotvary, archaismy, polonismy, slova z jihoslovanských nářečí, inverzní slovosled či složitá stavba vět.²⁸ Kalina se ke svým básním většinou nevracel a neupravoval je. Většina básní nemá pravidelný rytmus ani rým. V básni *Na matku mou* ale používá volný verš a tím předběhl svoji dobu. Podobně jako básně *Noci!*, která působí téměř surrealisticky. Kalinovy básně osloví současného čtenáře i bohatou obrazností, tajemným prostředím či hrůzostrašným dějem.

I. Kalina – autor balad

Mezi Kalinovy delší epické či lyrickoepické básně lze zařadit balady, morytáty (hrůzostrašné balady), národní pověsti a balady se společenskou (popřípadě sociální) tematikou.

Kalinovy balady bývají označovány za příliš rozvláčné a nepropracované. Dokáží ale zaujmout. Občas se v některých z nich objevuje dynamický spád děje s monology a dialogy či působivým refrénem. Velmi sugestivně působí na čtenáře vylíčení strašidelných scén či mnohé lyrické pasáže. V Kalinových baladách se velmi často vyskytují nadpřirozené bytosti, jako jsou ďáblové, lesní panny, vodní panny, nemrtví, Ahasver. Samotnou příčinou neštěstí ale nejsou.

Častým motivem Kalinových balad je vina a trest. Kalina odsuzuje ty, kteří touží po penězích, a jsou proto po zásluze potrestáni (*Jidášův peníz*, *Lichvář*, *Kšaft*), nebo muže, kteří chtějí za každou cenu získat ženu pro sebe, a tím zaviní její smrt (*Přástevnice*, *Jan Kvarin*, *Klášterní panna*). Vina může spočívat i v rouhání, kdy dívka prosí peklo o ženicha (*Novoroční noc*) či otec nabízí duši svojí dcery, aby ji uchránil před strastmi života (*Čertova skála*). Proviní se i muž, který zapomene na svoji vlast (*Radouš*). Dalším tématem Kalinových balad jsou nepříznivé společenské podmínky. Ty jsou příčinou smrti milenců, kteří nemohou být spolu kvůli rozdílnému společenskému postavení (*Krumlovská panna*, *Růže krumlovská*), nebo tragické smrti těhotné dívky, jež dá otec zazdít, aby nezostudila rodinu (*Zazděná panna*), či smrti

²⁷ VANĚK, V. *Rozkošný hrob*, s. 69

²⁸ DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, s. 176

vojáků odvedených do války (*Jeník, Odvod*). Sociální téma je zřejmé i v básni *Hadrnice*, kde matka nemůže najít obživu pro své děti.

Děj Kalinových balad se často odehrává v tajemném až strašidelném prostředí, jako je například hřbitov (*Hadrnice, Jidášův peníz*), les (*Jan Kvarin, Klášterní panna*), jezero (*Libušina lázeň, Přástevnice*), hrad (*Radouš, Jidášův peníz*), klášter (*Krumlovská panna*). V některých baladách, převážně v národních pověstech, jsou konkrétní místa, ke kterým se příběh váže, například Cerekev (*Kšaft*), Týřov (*Čertova skála*), Bezděz (*Jan Kvarin, Lutice*), Krumlov (*Krumlovská panna, Růže krumlovská*), Polina (*Jidášův peníz*), Radyně (*Radouš*) a Mochov (*Jeník*).

Balady

Jidášův peníz

Příběh vypráví o Ahasverovi, věčném Židovi, který bloudí světem, rozsévá zlo, nikde nemůže ukončit svůj život a nikdy nenajde spasení. Je prokletý, protože se vysmíval Kristovi jdoucímu na Golgotu. Zlo Ahasvera zasáhne i tři bratry žijící na hradě Polině, kteří se mají po smrti otce rozdělit o dědictví. Jeden z nich odchází pro jídlo, ale místo jídla koupí jed, aby se svých bratrů zbavil. Mezitím se bratři poperou a doma zůstává jen jeden. Toho bratr otráví, ale marně doma hledá peníze, zmizely neznámo kam, podobně jako jeho třetí bratr. To vše se smíchem pozoruje Ahasver, který pak odchází dál rozsévat po světě zlo.

Lichvář

Ve vesnici Lhotě žije lichvář, který nedělá nic jiného, než že hromadí majetek. Nikoho nemá rád, s nikým se nestýká. Má pouze pomocníka, který mu pomáhá vydělat co nejvíce peněz. Podle různých znamení si lichvář začne myslet, že brzy zemře. Nechá si proto udělat rakev. Lehne si do ní a pod hlavu si dá měsíc zlaťáků. Pak se ale lekne, že by mu mohl někdo peníze ukrást, a tak zlaťáky sní. Potom zemře. Jeho pomocník mu vystrojí pohřební hostinu, kde se vesele pije. Poté je lichvář pohřben v kryptě na hřbitově. Opilý pomocník usíná v kryptě vedle rakve. Najednou ho probudí hluk a vidí, že dva pekelníci honí mrtvého lichváře po kryptě. Vysypou z něho dukáty a odnesou do pekla. Ještě předtím vybídnou pomocníka, aby si zlaťáky vzal. Báseň končí ponaučením, že nikdo nemá hrabat peníze jen ve svůj prospěch, ale má pomáhat i druhým, jinak dopadne jako lichvář.

Přástevnice

Každý večer přicházejí do vesnice na přástky tři sestry-lesní panny. Jsou krásné a milé, takže je má každý rád. Pravidelně však odcházejí, když odbíjí jedenáctá hodina. Nejvíce mrzí brzký odchod mladé muže a jeden z nich, Jonáš, se rozhodne, že nastaví věžní hodiny o hodinu nazpět, aby si dívek více užil. Učiní tak a dívky si nevšimnou, že se zdržely. Druhý den ráno se na jezeře objeví tři krvavé skvrny. Lesní panny byly

potrestány za svůj pozdní příchod smrtí. Jonáš se velmi trápí tím, co způsobil, a do roka umírá.

Morytáty

Hadrnice

Chudá žena musí uživit své děti, a proto sbírá hadry a kosti. I to je však málo a nenachází nikoho, kdo by jí pomohl. Jde proto na hřbitov, kde si z hrobů bere kosti a rubáše. Když se však vrací ze hřbitova domů, odbíjí jedenáctá hodina. Mrtví vstávají z hrobu a vezmou si od ženy zpátky vše, o co je okradla. Na hřbitově se pak koná rej mrtvých s vyděšenou ženou uprostřed. Když kohout zakokrhá po třetí, začne svítat a hroby se zavřou. Žena se promění v sochu kostry na náhrobku. Ta pak rozsévá jen zmar, smrt a bídu. I když jí je jako upírce utnuta hlava a do srdce vražen kůl, její tělo je nesmrtelné. Děsí všechny, kterým je lhostejné, že jiní žijí v bídě.

Kšaft

Syn sedí v krčmě, a i když slyší vyzvánět zvon, který oznamuje otcovu smrt, vyzývá hudebníky, aby hráli dál. Po několika dnech je otevřena otcova závěť a syn zjistí, že vše dědí jeho bratři. Jemu otec vzkázal, aby začal žít spořádaný život. Syn se rozzlobí, buší otcí na rakev a chce, aby závěť přepsal. Mrtvý otec vstane z rakve, posadí se na lavici ke stolu a začne psát. Ovšem ne to, co si přeje jeho syn, ale žádá pro svého syna trest za jeho jednání. Když to syn uvidí, vyděsí se a utopí se v rybníce. Mrtvý otec ale stále sedí na lavici, má otevřené oči, v pravé ruce sevřené pero a nehýbá se. Je povolána zaříkávačka, jež má otce opět uložit do rakve, ale nepovede se jí to. Podobně dopadnou i kněží, kteří jsou k mrtvému povoláni. Nakonec se k němu přibatolí vnuk, jenž vezme dědečka za ruku a vybídne ho, ať jde hajat. Stařec se zdvihne od stolu a uléhá do rakve. Dětská nevinnost a láska k dědečkovi tak vše napraví.

Novoroční noc

Tři dívky si přejí najít milého, a proto navštíví o novoroční noci kmotru Hátu. Ta jim vysvětlí, že novoroční noc má kouzelnou moc, a když dívky uklidí, připraví neobvyklou večeři a uvijí věnce, milenci se v tuto noc dostaví. Příští novoroční noc tak dívky učiní a opravdu, když nastává hodina duchů, milenci přicházejí, ale jen dva. Třetí dívka zůstává osamocená a nešťastná. Chce milence za každou cenu, i kdyby to měl být ďábel. A skutečně, třetí nápadník přijíždí. Dívka vyběhne radostně ven, zatímco ďáblovi sluhové nesou do domu rakev. Dívka se jde podívat, jaký svatební dar dostala, ale tu se rakev otevře, dívka se lekne a spadne do ní. Ďábel si v rakvi svoji nevěstu odváží pryč. Poté, co pominula hodina duchů, milenci zmizí. Dívky je jdou hledat, ale před domem nacházejí jejich mrtvá těla. Uvědomují si, že není dobré zahrávat si s nadpřirozenými silami.

Národní pověsti

Čertova skála

Děj se odehrává pod hradem Týřovem na břehu řeky Mže. Zde před svojí chýší sedí převozník, stěžuje si na svoji těžkou práci, bojí se, že se utopí jako předchůdci a jeho dcera zůstane opuštěná. V zoufalství pomyslí na peklo, které by mu mohlo pomoci. Najednou se před ním objeví čert přestrojený za myslivce a navrhuje mu, že zde postaví most, kde bude převozník vybírat clo. Jako odměnu si žádá ruku jeho dcery. Převozník souhlasí a vlastní krví podepíše smlouvu s neznámým. Ten svými čáry skutečně začne stavět most. Převozník se zalekne, protože pozná, že zaprodal dceru peklu. Naštěstí zakokrhá kohout a čert nestačí své dílo dokončit. Převozníkova dcera je zachráněna. Nedostavěný most se zřítí do řeky a čert jeho zbytky nahrne na břeh. Od té doby se tomuto místu říká Čertova skála.

Jan Kvarin

Jan Kvarin je mladý poustevník, který žije v jeskyni na Bezdězu. Nedaleko svého příbytku vztyčí kříž. Sbírá léčivé rostliny a léčí nemocné. Jednou ho požádá o pomoc vládce krajiny Radislav, kterému onemocněla dcera Milada. Přivede dceru na Bezděz a Kvarin ho žádá, aby se pro ni vrátil až za rok, kdy již bude vyléčena. Dívka žije ve vedlejší jeskyni, ale chřadne dál. U poustevny se jednou objeví stará baba a ta Kvarinovi poradí, aby dívku vzal k sobě a léčil ji svojí láskou. Tak se také stane. Kvarin se marně brání svým smyslným touhám, prosí Pannu Marii o pomoc, ale nakonec jim podlehně. Dívku svede a počne s ní dítě. Kvarin se pak obává příchodu Radislava a jeho trestu, a proto dívku zabije a mrtvé tělo zakope do země. Poté propadá výčitkám svědomí, má hrůzné představy a i příroda ho odmítá.

Lutice

Jedná se o pokračování Jana Kvarina, který se probudí den po vraždě Milady a vzpomene si, že nedokázal zabít i jejich společné dítě. Neví ale, kde se dítě nachází. Kvarin pak bloudí lesem, má černé svědomí, vypadá jako divá zvěř. Po roce přijíždí Radislav pro svoji dceru, ale na Bezdězu nenachází ani dceru, ani poustevníka. Později se ale do tamních lesů znovu vrací a nalézá zde Kvarina, který mu připomíná spíše zvíře než člověka. Kvarin se přizná Radislavovi, že mu zabil dceru, ale než ho stačí Radislav potrestat, objevuje se v lese Kvarinovo dítě jako posel odpuštění z nebes. Radislav je šťastný, že dítě žije, a chce vidět hrob své dcery. Kvarin vykope mrtvé tělo Mileny a ta obživne. Na paměť této události Radislav postaví na Bezdězu kapličku.

Klášterní panna

Krásná dívka Lada se rozhodne odejít do kláštera. To se nelíbí rytíři, který touží po její kráse a přijíždí pro ni do kláštera. Řeholnice nechtějí mladou dívku vydat, a proto rytíř pohrozí, že pokud se tak nestane, klášter zapálí. Lada vychází z kláštera a prosí rytíře, aby ji nechal v klášteře. Rytíř si ale stojí za svým. Dívka proto poprosí Krista, kterému se zaslíbila, aby si vzal její krásu. Tak se také stane. Rytíř se rozzuří, pannu odveze

a nechá ji svým sluhou ukřižovat. Dívce vysvětlí, že se tak brzy dostane ke svému Kristu, a odjíždí. Je však potrestán. Spadne z koně, zabije se a propadne peklu. Dívka na kříži velmi trpí, ale objevuje se u ní poutník, který jí hraje na strunný hudební nástroj, aby zmírnil její utrpení. Tak se opravdu stane a dívka šťastně umírá. Poutník později vše pokládá za pouhý sen, z něhož ho probudí sluha hříšného rytíře, který se svým pánem nikdy nesouhlasil. Vypráví poutníkovi hrůzný příběh, který zažil, a pak odchází do kláštera. Poutník jde světem a zpívá příběh této dívky.

Krumlovská panna – (stejně téma je zpracováno v národní písni *Růže krumlovská*)

Mladá dívka vstupuje kvůli nešťastné lásce do kláštera. Brzo si zde najde přítelkyni Marii, s kterou tráví téměř celý svůj čas. Jednou přichází vzbudit svoji družku, ale zjistí, že Marie si vzala život. Rozhodne se ukončit svůj život také. Když je jeptišky naleznou, zjistí, že před nimi leží Marie v objetí mládence. Poté vyjde najevo příběh mladého pána z Rožumberka, kterému jeho otec nechtěl dovolit sňatek s dcerou chudé vdovy, a proto ji ukryl do krumlovského kláštera. Mladík však svoji milou vyhledal a v přestrojení za jeptišku s ní trávil společné chvíle v klášteře. Marie si vzala život, protože věděla, že nikdy nebude moci přiznat před světem svoji lásku. Oba milence jeptišky položí do společné rakve a pohřbí. Na jejich hrobě vykvétou lilie, jako symbol dívčí nevinnosti, a růže, symbol mladíkova rodu.

Lázeň Libušina

Matka má strach o svého syna, který chodí do Libušiny lázně v jezeře, kde se baví s vodními pannami. Marně ho varuje před jejich nečistými úmysly. Jednou se syn nevrátí domů a matka nachází na břehu jezera jenom jeho šaty. Prosí jezero, aby vydalo tělo jejího syna, které chce pohřbít. Voda postupně vydává synův trup, hlavu a končetiny. Matka nese ostatky mrtvého syna do kostela. Cestou ale syn obživne, je v pořádku, pouze mu chybí kůstka z malíčku. Matka nalezne chybějící kůstku u jezera a uschová ji na věčnou památku v kostele.

Radouš, zakladatel hradu Radyně (Tři části: *Věštba, Stavba, Pád*)

Radouš se setkává za rozbřesku s neznámým mladíkem, který si čte v záhadné knize. Snaží se zjistit něco více o mladíkovi, ale ten mu předává Knihu tajemných výroků s tím, aby si jí vážil. Pak prý s pomocí knihy dosáhne štěstí a životních úspěchů. Dále mu klade na srdce, aby miloval a dobře střežil svoji vlast. Radouš odchází na nedaleký vrch, kde se z knihy dozví věštbu, podle které má postavit na tomto vrchu hrad. Radouš vyzve duchy, aby hrad do večera postavili, a skutečně se tak stane. Král duchů mu pak předá klíč od hradu, který jel nazván Radina (stál nedaleko Plzně). Deset let se pak Radouš o hrad i vlast dobře stará. Poté ale začne své panství zanedbávat, žije prostopášným životem, přestává být vlastencem, hýří s cizinci a zapomíná i svůj rodný jazyk. Nakonec Knihu tajemství hodí do krbu. Duchové se rozzlobí, zboří hrad, Radoušovy dcery promění v netopýry a Radouše uvězní v hoře, kde hlídá poklad a čeká na vysvobození.

Balady se společenskou tematikou

Jeník

Ve vesnici Mochově se při muzice loučí Jeník, který odchází na vojnu. Opouští svoji milou Barušku, která s ním však čeká dítě. Provádá se za jiného, ale smutkem po Jeníkovi chřadne a nakonec zemře. Přichází si pak pro Jeníka na bojiště, kde mu pomůže zabít nepřátele, ale bere si ho s sebou do hrobu.

Odvod

Vesničtí mladíci jdou k odvodu do války a poprosí hudebníky, aby je doprovázeli a povzbudili je tak na jejich neveselé cestě. Když přijdou do Prahy, důstojníky zaujmou především dobří hudebníci. Mladíci jsou posláni zpět domů, ale hudebníci musí na bojiště, kde umírají.

Zazděná panna (Zedník)

Zedník s dětmi a manželkou žije ve velké bídě. Jednou pro něho přijíždí kočár s dvěma neznámými muži, kteří mu nabízejí velký výdělek. Zedník po velkém rozhodování nasedne do kočáru, ale vůbec neví, kam jede. Nakonec dojede na místo, kde s hrůzou zjistí, že má za úkol zazdít mladou ženu, která je v šestém měsíci těhotenství. Přeje si tak její otec, před kterým dívka marně klečí a prosí o milost. Otec dívku obviňuje, že svým těhotenstvím poskvrnila celý rod, a donutí zedníka dívku zazdít. Pak mu zavážou oči a odvezou domů. Zedník sice dostane vysokou odměnu, ale trápí ho strašné výčitky svědomí.

II. Kalina – autor lyrickoepických básní

V Kalinových lyrickoepických básních se mimo jiné objevuje i ohlasová poezie. Jedná se například o báseň *Píseň maloruská* či *Píseň litevská*. V obou básních klade mateřskou lásku nad lásku mileneckou. Dalším tématem je (podobně jako v Kalinových baládách) smutný osud neprovdaných matek, které společnost odsuzuje (*Ironie lásky*, *Nový život*). Báseň *Nový život* je ale v Kalinově tvorbě výjimečná tím, že jako jedna z mála vyznívá optimisticky.

Ironie lásky (lyrika milostná, společenská)

Za krásného večera šije mladá dívka a myslí na svého milého. Ten přichází a snaží se dívku svést. Vychází měsíc a jejich setkání přeruší tajemný pohřební vůz, který však nikdo nedoprovází. Na voze jedou matky, které se nikdy neprovdaly a které společnost odvrhla. I přes tento hrůzný zážitek se dívka mladíkovi podvolí. Pozdě však lituje svého činu.

Nový život (lyrika milostná, společenská)

Jarní nocí jde po břehu Vltavy zoufalá dívka. Je těhotná, ale není vdaná, a proto se bojí lidských pomluv. Rozhoduje se, zda nemá svůj život ukončit ve vodách Vltavy. V tu chvíli ji ale zachraňuje její milý a uklidňuje ji, aby se ničeho nebála, protože on se o ni postará. Odcházejí pak spolu, zamilovaní a věřící ve společný život.

Píseň litevská (lyrika intimní)

Mladík spadne z koně a zemře. Oplakávají ho pak tři ženy: žena, sestra a matka. Nejméně ho oplakává jeho žena, nejvíce pak jeho matka, která se kvůli němu rmoutí až do své smrti.

Píseň maloruská (lyrika intimní)

Mladý chlapec je zabit a pláčou pro něho tři ženy. Nejvíce matka, protože láska mateřská je nejsilnější, pak sestra, ale nejméně jeho milá, protože ta už myslí na jiného.

III. Kalina – autor lyrických básní

Kalinova lyrika je často velmi citová, meditativní a plná bohatých metafor.²⁹ Nejvíce je zastoupena lyrika milostná, občas s erotickými prvky (Kalina psal i lyriku erotickou). Většinou se jedná o lásku nenaplněnou, což souvisí s Kalinovými životními osudy (např. *Touha po vzdálené*). Podobně se Kalinovy zkušenosti objevují i v jeho intimní tvorbě. Jedná se o motiv ztracené matky (*Na matku mou*) i motiv nuzného, ale svobodného života (*Soustrázeň*). Tuto báseň věnuje paní D. Jedná se o jeho mecenášku hraběnkou Daunovou. V Kalinových básních je zastoupena i lyrika vlastenecká (např. báseň *Vojenská*). Mezi společenskou lyriku lze zařadit Kalinovu báseň *Zpěv o povodni 1845*. Některé Kalinovy básně nebyly dosud publikovány v žádné básnické sbírce. Jedná se například o básně *Noci!* či *Vzývání*. Obě působí téměř surrealisticky. První z nich navíc připomíná ideogram. Zachovaly se i pouhé fragmenty některých Kalinových básní, například *Vůz a Kdo*.

Lyrika milostná

Dvě duše!

V básni muž oslovuje milovanou dívku, aby mu důvěřovala a prožívala s ním šťastné chvíle. Ta jeho přání s láskou naplňuje a chce prožívat blažené chvíle se svým milým navždy.

²⁹ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 54

Jaroslav Miloslavě (Podobiznu odevzdávaje)

Básník věnuje svůj portrét milé, která na rozdíl od jiných pochopila, jaký je člověk. Doufá, že některé jeho nedokonalosti jeho milá svojí láskou překoná alespoň do té doby, než básník zestárne. Věří, že jeho obraz přijme, aby byl stále s ní, když on sám nemůže, aby se obrazu svěřovala, jako by se svěřovala jemu. Pokud však její láska vyprchá, doufá, že na obrazu probodne jeho hrud', aby i on sám zemřel.

Lásky strast

Básník vyjadřuje svoji lásku k dívce. Je nešťastný z toho, že jejich lásce není přáno, že oba po sobě touží, ale nemohou být spolu. Než žít bez své milé, to raději básník přivítá smrt.

Kéž!

Básník se vyznává ze své lásky k ženě, kterou miluje, po které touží a kterou chce chránit.

Otázka milenky

Dívka se ptá milého, proč už za ní nechodí. Jestli se mu už nelíbí nebo dává přednost přátelům či je nemocný? Milý jí odpovídá, že nic z toho není pravda. Nemůže za ní chodit, i když po dívce touží, protože jejich lásce není přáno.

Pokoj v duši (erotické prvky)

Básník hovoří o své touze po ženách, o tom, že když svoji touhu u jedné ženy uspokojí, touží po ženě další. Co ale dělat s duší ženy, kterou opouští? Rozhodne se tedy vsát tuto duši svojí vášní. Žena pak bude spokojená, že je stále se svým milým.

Poslání

Básník se vyznává ze své lásky k ženě, které ještě nedokázal říci o svém hlubokém citu.

Touha po vzdálené

Básníkovi se stýská po jeho vzdálené milé. Touží po ní, vyznává jí svoji lásku. Věří, že až překonají veškeré nástrahy osudu, budou spolu šťastni. Marně však čeká od své milé zprávu, cítí velké zklamání a bolest. Doufá ale, že jeho milá na něho nezapomněla a že po něm touží stejně jako on po ní.

Vzývání

Básník opěvuje lásku.

Lyrika intimní

Soustrázeň (paní D...)

Básník zde vyjadřuje svoje pocity týkající se blahobytu a hojnosti, které jsou základem rozepří a zla. Naopak nachází uspokojení v bídě a smiřuje se s ranami osudu. Nespokojí se jen s přízemním štěstím, ale snaží se najít v životě něco více. Kdo musí bojovat s osudem, ten se stává ctnostným a odvážným. Toho nebe miluje.

Na matku mou

Básník vyjadřuje svoji lásku k mrtvé matce, na kterou vzpomíná a která mu velmi chybí. Cítí se opuštěný, není šťastný. Chce opustit pozemský život a opět se s matkou setkat.

Noci! (s lyrikou přírodní)

Básník opěvuje noc a vyjadřuje pocity nocí navozené.

Písně moje (pravděpodobně poslední verše)

Básník se zamýšlí nad tím, co se stane po smrti s jeho verši. Doufá, že o něčem vypovídají. Hovoří o tom, že některé by neměly být zveřejněny a že ty nejkrásnější myšlenky bere s sebou do hrobu. Mluví o své lásce, i když už není opětována. Doufá ale, že žena, kterou miloval, na něho nezapomene.

Lyrika vlastenecká

Měšťanská

Oslavná báseň Čechů, kteří se hlásí ke svému slovanství. Češi milují svůj rodný jazyk, umí se bratrsky družít a jsou jednotní v boji za vlast, kterou budou, podobně jako jejich předkové, bránit. Báseň vyzdvihuje Karla IV., českou šlechtu i pražské měšťany.

Vojenská

Báseň vyzývá Slovary, ať bojují za svou vlast a osvobodí se. Utlačovatele zde označuje jako dravce a vrahy. Vyzývá k boji, v němž poteče krev, ale na Slovary, kteří za svobodu prolíjí krev, se nikdy nezapomene.

Lyrika společenská

Zpěv o povodni roku 1845 (báseň popisná)

V březnové noci 1845 postihla Prahu velká povodeň. Vltava, kterou vlastenečtí Češi opěvovali, se mění ve zlou zmiji. Lidé jsou naprosto bezmocní. Voda se rozlévá do Starého Města, židovského města, pod vodou mizí pražské ostrovy. Voda unáší domy, lidi, dobytek. Najdou se i takoví lidé, kteří chtějí mít z neštěstí druhých prospěch

a kteří se snaží vytáhnout z vody majetek jiných. Pod jedním takovým se však propadne podemletý břeh a muž umírá ve vodách Vltavy. Ničivé vodě neunikne ani vojenský hřbitov. Vlny unášejí kříže i ostatky mrtvých vojáků. Lidé sedí na střechách svých domů a prosí o pomoc. Při takovém neštěstí se většina lidí přimkne k sobě a pomáhá si. Odvážlivci nasedají na loďky či pouze sbitá prkna a zachraňují lidské životy. Odvezou do bezpečí starce a matku s malými dětmi. Snaží se zachránit i ty, kteří se ukryli před vodou na topolech. Nacházejí však jen mrtvá těla. Marně se pokoušejí o záchranu jedenácti malých dětí, jsou již mrtvé, podobně jako dívka ve svatebních šatech, která se své svatby nedočkala. Ale dobří a stateční muži zachraňují mnoho jiných. Není třeba zveřejňovat jejich jména, budou navěky v srdcích lidí, kterým pomohli, i v srdci jejich potomků.

3. Ukázky z Kalinových básní

I. Ukázky z balad³⁰

Klášterní panna

(První ukázka zachycuje dívku prosící Krista o to, aby jí vzal všechnu krásu a přestala tak být pro rytíře přitažlivá, druhá ukázka pak ukřižování dívky.)

„K nebi tu dívka vzhledne okem toužícím,
Sevřena rytířem naléhajícím:
""Bohpomozi! dej mi odolat vrah,
Dej, bych zachovala svatou přísahu,
V nastalé nápasti přispěj mi;
Choť svou, Kriste, oceliž,
Jenž zalíbila svůj kříž -
Nešťastný dar krásy odejmi!""
Tak panna žedí;
Nebe prosby sledí:
Aj div divoucí zří oko žasnoucí -
Ouží se jí boky a tvář se dlouží,
I hnědne pleť a ruší vousy,
Trčí neladem licousy;
Tuhne líce kypříčké,
Hnusne tělo outličké,
Ňader kynoucích valy klesají,
Rysů vlnitých půvaby znikají,
Mizí rozkošné vnady,
Drahé dcery Lady;
Vadne něhy kvítí, vděky prchají,
Úsměchy milostné ve vráskách zmírají,
Krása se loučí od oudů, svých pěstenců,
Tíhne tužba v stan věčných zvolenců.“

...

„Bije na kříž děvku nyjící.
""Pomoz, Kriste! Mario panno čistá,
Ať se duše v stan váš vjíti chystá.""
Dokonáno dílo,
Pomsta nasycena -
Ej již pní na kříži
Děva roztažená.

³⁰ KALINA, J. J. *Básnické spisy*, s. 26-27, s. 28-29; s. 5; s. 13-14; s. 37-38

*V střemen stoupá rytíř,
Kyne, jí se klaní.
"Vale, drahá paní!"
Vece slovy drvícími,
"Loučení nastává:
Budiž, lado, zdráva,
Koj se smysly blažícími,
Pomník chotě nebeského,
Zabudíc světa pozemského."*

Kšaft

(Poslední sloky básně, kdy dětská nevina a láska k dědečkovi vítězí nad zlem.)

*„Zažehnáno, zaklínáno,
Otec sedí - otec hledí,
Jak přimrazen jsa k lavici,
Ni rady s ním, ni spomoci.*

*Jdou pro vrchního pro popa,
Byť on jim spomohl od trupa:
Ten zaklíná, skropiv jizbu,
Žehná ho, říká modlitbu.*

*Zažehnáno, zaklínáno,
Otec sedí - otec hledí,
Jak přimrazen jsa k lavici,
Ni rady s ním, ni spomoci.*

*Až dítko se přibatolí,
"Pote, dedečku," hlaholí,
"Pote dadat!" a outlinkou
Chopí ho mile ručinkou.*

*Aj div divoucí! z lavice
Otec se zdvíhá; pravice
Požehná vnoučka milého,
Až věčný sen obejde ho.*

*A tak, co nelze žádnému,
Možná robátku malému!
Co zdíla nepravost syna,
Spravila dětská nevina. “*

Hadrnice

(Matka shání kosti a hadry na hřbitově.)

*„Upřírice hupá nad hřbitovem,
Rakve ssaje, sedíc nad rovem,
Vlíká rubáše, dobývá lupy:
"Hadry, kosti dejte, trupy!"
Tu hlava se z hrobu vyvalí,
K ženě se přímo kutálí,
Plete se jí mezi nohy,
A na hlavě rohy, rohy; -
Žena urve s hrobu tresti,
S hrobu, jenž kryl dvě milencův,
Švihne hlavu: "Nerod' se plésti!"
Švihne třikrát: "Hlavo, znikej!
Odkuds přišla, pryč utíkej!
A z tebe, hrobový ty květe,
Má ruka dítkám věnce splete!"
Upřírice hupá nad hřbitovem,
Rakve ssaje, sedíc nad rovem,
Vlíká rubáše, dobývá lupy:
"Hadry, kosti dejte, trupy!"
Mnozí z vás jsou jaktěživi
Nedali žebráku ani skyvy.“*

Jan Kvarin

(Mnich neodolá své touze, později dívku zabije.)

*„A Kvarinovo srdce rozřevněno;
Pojav outlou děvku v jeskyni uvede,
Ruče nezvyklý žár jej proniká,
A krásou v patách tíhne pokušení.
A dlouho stlumená mladosti touha
V mučeném těle v nově vzkříšena:
Tisícero obrazů rozkoše sladké
Rozehralé smysly okouzluje.*

...

*Slabé děvě nelze moci odolati,
Nevědoma klesá na žhavé lůno mu,
Za lunosvětlé noci Kvarin lilii trhá,
Květ roní - v hudbu sňatku zní pekel checht.*

...

*I porve mysl zoufalost lítá,
Ruka se třese strašným úmyslem,*

*Za černé němé noci Kvarin děvku vraždí,
Obět padá - krev země loká, peklo se chechtá.*

*Lakotně syrá země krev nevinnou střebe,
Z Sitna černého zaznívá drvící hlahol běsův,
Lutice se vyřinou na nešťastníka
A plaší ho z místa na místo.“*

II. Ukázky z ohlasové poezie³¹

Píseň maloruská

*„Oj, vyletěl sokol z lesa na pole!
Oj, sed sobě sokol na vysoké hoře
A s hory poletěl na vysokou sosnu!
Vítr povívá,
Sosna se chýlí:
Nechyl se, sosno,
Neboť mně tak teskno!*

*Oj, udeřila střelka s vysokého nebe!
Kohož ona ubila? Vdovineho syna:
Nemá komu dáti
Své matičce znáti,
Aby přišla matka
Syna pochovati.*

*Oj, nadletěly dvě - tři žežhulky,
Vše tři sivičké,
Vše tři smutničké,
Ku mohyle bratra:*

*I jedna upadla u samé hlavy,
A druhá upadla u konci nohou,
A třetí upadla ku srdci mládci.*

*U hlavičky to sestra rodná,
U konce nožiček to jeho milenka,
A u srdečka to matka staříčká.*

Kde matka pláče - krvavá řeka;

³¹ KALINA, J. J. *Básnické spisy*, s. 92

*Kde pláče sestra - slzný pramen;
Kde pláče milenka - suchá stezka:*

*Neboť matka pláče - od roku k roku,
A sestra pláče, jak si zpomene . . .
Kdy milenka pláče, o jiném již myslí.“*

III. Ukázky z lyrických básní³²

Lyrika milostná

Touha po vzdálené

*„Ptej se Víly, opustíly kdy své luhy,
Když země jarou se zakrývá rouškou,
Když ozdobenou vítá Vesnu, a s toužením
Květ otvírá prahnoucí číši rose.
Tak já vřele toužím, strádám,
Tak věčně nezměnná má láska. -
Či mníš, že bych mohl tvých zapomenout půvabů?
Kyneli kde krásy na světě podobné?
Tys mne vzbudila k životu;
Tobě život věnován,
Tobě srdce bije, pokud nedobije:
Přijď, o přijď brzo, ať neunyu!“*

Kéž!

*„Kéž já jsem ptáčíčkem,
Ptáčkem větroletným!
Roučím křídélkem bych spěl,
Kde odína v řízy běl
Má milenka sedí,
V zádumě před se hledí.
Sed bych na větvičku
Nad zlatou hlavičku,
A kdy vše vůkol tiše,
Pěl bych se stromu výše
Vroucí písně lásky*

³² KALINA, J. J. *Básnické spisy*, s. 87; s. 79; s. 81; s. 90; s. 79; s. 114; s. 74

*I slávu své krásky,
Řevným až klotem,
Milostným štěbotem
By srdéčko čilé
Mé roztomilé
V tísní se roztoužilo,
K sobě mne přitulilo!“*

Dvě duše

*"Nuže, milý, podej své mi rámě!
Tak - teď vím se v blíži tvé; -
V přírody posvátném chrámě
Míru anděl duší dvě
Chrání, rozpjav křídlo své.
O mé blaho! - tak bych chtěla
K srdci ti přitulená
Zamknout hledů svých a celá
V lásku tvou ponořená“*

Lyrika intimní

Na matku mou

*„Ať sluncí, ať měsíci nade mnou se krúžily dráhy,
Nezměnílať mne ni časův ni prostorův dálka;
Ať strídáním sestařila se těla mého clona,
Nesestárnulať láska má v srdci věčně mladém.*

*S tvého propuštění vodítka, nezkušenec, putoval jsem
Po matně spleťtém života bludišti:
A v chorobě žebrák bídnejší
K tobě ze své pouti se vracím.*

*Řeči srdečné, již tvá sladká učila mne ústa,
Neporozumělit lidé, jí nevšímajíce;
Vzájemných nebylť mi v podíl citů souhlas;
Na srdci, jako na tvém, dlíti mi nedáno.“*

Soustrázeň

*„A děkuju bohu, že mne zbavil
Všeho, co štěstíčkem zove lid,*

*Od lichosti mysl mou odpravil,
K nebes výši můj obrátil vid.
Kdo nic jakživ nezkusil, nic neví,
Nechci svým ho nikdy druhem zvát;
K prsům přilnu jen, co jizvy jeví,
Líbám čelo, kde je strasti znát.
Koho křížkem pán bůh navštěvuje,
Na tom láska jeho zpočívá;
V bouře blesku tvář mu okazuje,
Ocelí hrud' jeho odívá.“*

Noci!

*„Noc - máti - láska - zřídlo
ohvězděný mír - ticho - dřímota
blaho - vnada - snorodá
hořehubící - růže mátoh.“*

Lyrika vlastenecká

Měšťanská

*„Bratří! veselme se v spolku radostném,
Plňme poháry, ha! pijme ho dnes!
Valně ve této at' síni besední
Zahlaholí z hrdel rozkoš i ples;
Tam jenom chutná číše radosti,
V českém kde ve sboru láska se hostí.*

*Kde slovanská srdce váže upřímnost,
Slasti se rajské tamo pramení;
V svornosti kde si kynou ruce české,
Síly tam divy činí v spojení:
Slovan jen válečnou píseň zazpívá,
Strach tu hned pluky nepřátel porývá.*

*O jen at' vrah svoje týmě povztýčí,
Mát' pamatovati věčně na nás:
I my mu válečnou zapějeme, bratří,
Že se ve kosti mu zaryje třas!
Bratři, podejme si pravice české,
Že chceme hájiti právo otecké!“*

4. Vysvětlení některých slov z díla J. J. Kaliny³³

Děsice..... bohyně hrůzy
drvící ztuhlý
kšaft..... závěť
Lada..... slovanská bohyně lásky a jara
Lutice lítice, fúrie, zuřivé, zběsilé bytosti
nápast'..... nehoda, protivenství
oceliti..... pevně uchovat
rozřevniti pohnout k slzám
Sitno peklo
znikat..... zmizet z očí
žediti..... toužit

³³DOUCHA, F. *Pomněnky z krátké života pouti J. J. Kaliny*, 117- 121

5. Josef Jaroslav Kalina - shrnutí

Josef Jaroslav Kalina žil v první polovině 19. století, tedy v období národního obrození a romantismu. Jeho dílo prvky romantismu jistě vykazuje. Jako baladika ho můžeme zařadit vedle Čelakovského a Erbena. V některých Kalinových baladách se objevují hrůzostrašné motivy a tyto básně bývají nazývány morytáty. Podobně jako Čelakovský a Erben vychází i Kalina ve svých baladách z lidové slovesnosti či z národních pověstí. Jeho balady nejsou však propracované jako balady Erbenovy. Na rozdíl od Kaliny se Erben ke svým baladám často vracel a upravoval je. Podobně jako u Čelakovského, je v díle Kaliny zastoupena ohlasová poezie. Ta je na rozdíl od mnohých Kalinových básní obsahově a jazykově srozumitelná, a proto patřila mezi známější Kalinovy básně už za jeho života.

Kalina byl velký vlastenec a přátelil se s mnohými významnými osobnostmi své doby, jako byl například Jan Kollár, jehož Slávy dceru velmi obdivoval, Josef Václav Frič, Karel Sabina. Znal se také s Františkem Palackým. Kalina propagoval, aby se každé malé dítě učilo česky, protože mateřský jazyk je podle něho základním pilířem národa. Jeho vlasteneckému nadšení odpovídá i jeho vlastenecká lyrika.

Kalinův krátký „rozervaný“ život v mnohém připomíná Karla Hynka Máchu. Podobně jako Máchovy deníky by jistě současného čtenáře zajímaly i deníky Kalinovy či korespondence s jeho láskou Vilemínou, které se však nedochovaly. Zachovala se však Kalinova milostná a erotická lyrika. Součástí Kalinovy tvorby tvoří i lyrika intimní, v níž mimo jiné vyjadřuje svoji lásku k zesnulé matce.

V Kalinových básních zaznívají i společenské a sociální motivy. Velmi často se zde objevuje problematika svobodných matek, které jsou společností odsuzovány a odvrženy.

Kalina bývá také označován jako prokletý básník,³⁴ svým životem i dílem pobuřující společnost. Na první pohled by tak tomu skutečně mohlo být. Kalina neměl stálé zaměstnání, rád vyhledával společnost a určitou dobu byl jeho příbytkem v Praze sud. Jeho verše by mohly společnost pobuřovat svými erotickými motivy a jeho některé balady vykazují téměř naturalistické prvky. Na druhou stranu Kalina ve své době jako básník nebyl příliš znám a jen několik básní vyšlo časopisecky. Pobouření v jeho době přinesl jen jeho morytát Kšaft, který policie zakázala, přestože se v Praze stal populární jarmareční písní. Kalina byl nejen velmi pohledný až charismatický, ale také laskavý muž, který byl velmi oblíbený. Měl mnoho přátel a několik mecenášů.

Jeho život nebyl příliš šťastný (předčasná smrt jeho matky, velká a nešťastná láska i tuberkulóza, která předčasně ukončila jeho život). Kalina byl ale také člověk velmi

³⁴ SLAVÍK, I. *Máchův mladší současník z Českolipska*, s. 52

hloubavý, vnímavý a citově založený. To vše se projevuje v jeho básnické tvorbě, jejímž častým jeho námětem jsou ženy: matka, milenka, svobodná matka, v baladách pak dívky, které trpí a umírají. Kalinovým životem prošlo kromě jeho velké lásky Vilemíny několik dalších žen. Velmi krásný vztah měl se svojí babičkou, vlastní i nevlastní matkou. Jeho donátorky byly hraběnky Daunová a Kounicová. Podle J. V. Friče umírá v náručí zahradníkovy dcery Anny Haškové.

Kalinovo dílo nebylo ve své době příliš známé a není tomu tak ani dnes. Příčinou jistě nejsou motivy jeho básní. Kalinovy balady mají napínavý, mnohdy až hororový děj. Jeho lyrické básně působí svojí bohatou obrazností často velmi sugestivně a jsou plné citu k matce, milence, vlasti. Hlavní nedostatek jeho básnické tvorby spočívá ve slovní zásobě (objevují se zde velmi často archaismy, polonismy, novotvary), ve stavbě vět (inverze, příliš složitá souvětí). Kalinovy básně jsou plné metafor, které jsou sice velmi působivé, ale mnohdy také nepříliš srozumitelné. Čtenář z těchto důvodů musí mnohé Kalinovy básně přečíst několikrát, aby pochopil jejich smysl. Tento fakt souvisí s tím, že se Kalina ke svým básním nevracel a neupravoval je, příčinou byla jeho nepříliš velká citizadost vyniknout jako básník a jeho široké spektrum zájmů.

Kromě básnické tvorby se věnoval především filologii, a to především srovnávací literatuře a překladům poezie. Kalina je znám i jako filozof, mimo jiné prosazoval utopické sociální myšlenky. Věnoval se také hudbě a zpěvu, sebral mnoho českých národních písní, ale tato sbírka byla ještě před svým vydáním ztracena. Kalina projevoval velký zájem i o přírodní vědy a medicínu.

Současníci přijali Kalinovo dílo celkem příznivě. J. K. Tyl vydával Kalinovy básně v časopise Květy. Nakloněn mu byl například i F. Palacký. Naopak Kalinovo dílo kritizoval K. H. Borovský.³⁵

V současné době vnímáme J. J. Kalinu jako básníka, jehož život má romantický a tajemný nádech. Je plný silných příběhů a velkých emocí, které nalézáme také v jeho básních. Překonáme-li jeho mnohdy těžko srozumitelný básnický jazyk, odměnou nám bude hluboký a nevšední citový zážitek.

³⁵ JINDRA, V. *Přednáška Bohém a básník J. J. Kalina ze dne 10. 11. 2016*

Závěr a diskuze

Práce *Josef Jaroslav Kalina* je první monografií o tomto novoborském rodákovi. Seznamuje s jeho životem v souvislosti s dílem, zaměřuje se na básnickou tvorbu a na Kalinův význam především v kontextu s dalšími básníky 19. století.

Údaje o životě J. J. Kaliny jsou zde přehledně zpracovány a byly čerpány ze všech důležitých dostupných informací. Monografie seznamuje čtenáře s básnickou tvorbou J. J. Kaliny tak, že se zaměřuje především na charakteristiku jeho básní po stránce literárnědruhově (epické, lyrickoepické, lyrické) a žánrově (balady, morytáty, národní pověsti, ohlasová poezie), takže čtenář lépe porozumí Kalinovu dílu. Mnohdy složitý děj Kalinových balad, vyprávěný jeho obtížně srozumitelným básnickým jazykem, je zde zpracován formou výstižných obsahů, podobně jako jeho ohlasová poezie. Lyrické básně jsou charakterizovány z hlediska pocitů a nálad básníka. Ukázky z Kalinových básní přibližují Kalinovu tvorbu a jsou vybrány tak, aby povzbudily zájem o dílo tohoto básníka. Dílčí charakteristika Kalinových básní i celková závěrečná charakteristika tohoto básníka, filologa a filosofa jistě přispěje hlubšímu poznání jeho osobnosti i díla. Přílohy této práce upoutají pozornost čtenářů monografie a zvýší jejich zájem o novoborského rodáka J. J. Kalinu. To je i cíl celé monografie.

Tato práce se zabývá básnickým dílem J. J. Kaliny především po stránce tematické. Jazykové stránce se věnuje velmi okrajově. Domníváme se, že jazykový rozbor Kalinových básní by byl jistě zajímavý, a to vzhledem k jeho těžkopádnému jazyku a nepropracovanosti většiny básní. Na druhou stranu se v jeho básních objevuje mnoho bohatých metafor a neobvyklá slovní zásoba může zaujmout svojí originalitou.

Zajímavé by bylo také upravit některé Kalinovy básně tak, aby byl dodržen rytmus a rým jednotlivých veršů a aby byly nahrazeny některé „nesrozumitelné“ výrazy slovy současného jazyka. Samozřejmě by nesmělo být narušeno celkové ladění básně.

J. J. Kalina by také filozofem. Po jeho smrti vydal v roce 1870 jeho bratr Karel dílo *Upomínka na Jaroslava Kalinu* (Filosofické drobnůstky z pozůstalosti Jaroslava Kaliny), které obsahuje Kalinovy filosofické názory. Domníváme se, že práce věnující se této tematice by byla velmi zajímavá. Jednu stránku z této knihy uvádíme pro zajímavost v příloze naší monografie. Jedná se o Kalinův rukopis. Přínosný by byl jistě jeho grafologický rozbor, který by možná přispěl k odhalení skutečné Kalinovy povahy. Někteří autoři líčí Kalinu jako člověka skromného a vážného, jiní jako bohéma, který rád popíjel s přáteli a netoužil po stálém zaměstnání. Každopádně to byl muž oblíbený.

Monografie o J. J. Kalinovi má sloužit nejen obyvatelům Nového Boru, ale i jeho návštěvníkům. Jistě by bylo přínosné, kdyby byla přeložena do německého jazyka, protože němečtí turisté Nový Bor často navštěvují. Ve své době byl Kalina pražskými Němci oceňován a některé jeho básně (například *Kšaft*) byly do němčiny přeloženy.

Možná bychom dnes věděli o Kalinovi více, kdyby se část jeho díla neztratila. Jedná se o jeho sebrané písně, básně, deníky i o korespondenci s Vilemínou. O Kalinovu uměleckou pozůstalost se měl postarat J. V. Frič, takže je velmi pravděpodobné, že právě on ztrátu zavinil.

Nechceme na svého rodáka zapomenout a doufáme, že právě naše monografie přispěje k jeho „znovuobjevení“ (nejen) obyvateli Nového Boru. Rádi bychom proto naši práci nabídli všem novoborským učitelům českého jazyka, Informačnímu středisku, Městské knihovně a Sklářskému muzeu v Novém Boru.

Každé město by mělo znát svoji historii a osobnosti, které jsou s ním spjaty, protože kdo zná své kořeny, více si váží svého domova a své vlasti.

Seznam literatury

Prameny

JINDRA, Vladislav. *Novoborský rodák J. J. Kalina*. Přednáška VOŠS a SŠ Nový Bor. 4. 4. 2016

JINDRA, Vladislav. *Bohém a básník J. J. Kalina*. Přednáška Navrátilův sál Nový Bor. 10. 11. 2016

ROUBÍČKOVÁ, Kateřina. *Ilustrace morytátu Hadrnice*. Výtvarná soutěž Ilustrace Kalinových morytátů. VOŠS a SŠ Nový Bor. 21. 9. 2016

ŠLÉGLOVÁ, Kristýna. *Ilustrace morytátu Kšaft*. Výtvarná soutěž Ilustrace Kalinových morytátů. VOŠS a SŠ Nový Bor. 21. 9. 2016

Literatura

DOUCHA, František, VLČEK, Jan. *Pomněnky z krátké života pouti Josefa Jaroslava Kaliny*. Druhé vydání. Praha, vydal L. Kober, 1874

FRIČ, Josef Václav. *Naši předchůdci*. První vydání. Praha, Melantrich, 1853, s. 9-113.

HAMPL, František. *Z bouřného času: Mizející svět*. První vydání. Praha, Mladá fronta, 1955, s. 127- 163.

HAVEL, Rudolf a kol. *Dějiny české literatury: Díl druhý*. První vydání. Praha, Československá akademie věd, 1960, s. 618.

HRUŠKA, Zdeněk, KATZEROVÁ, Věra, MÁLKOVÁ, Vendula. *Památky Nového Boru*. První vydání. VOŠS a SŠ Nový Bor, 2015, s. 70.

KALINA, Josef Jaroslav. *Básnické spisy*. Druhé vydání. Praha, vydal L. Kober, 1874.

KALINA, Karel. *Upomínka na Jaroslava Kalinu*. První vydání. Praha, vydal K. Kalina, 1870.

NOVÁK, Arne. *Stručné dějiny literatury české*. První vydání. Olomouc, 1946, s. 208-209.

Články

PANÁČEK, Jaroslav. *Josef Jaroslav Kalina a náš kraj*. BEZDĚZ, r. 10, 1948, s. 12-14.

SLAVÍK, Ivan. *Máchův mladší současník z Českolipska. ČESKOLIPSKO LITERÁRNÍ*: Sborník pro Okresní archiv Česká Lípa, 1988, s. 50-69.

ZUMAN, František. *J. V. Frič o J. J. Kalinovi a V. Krolmusovi*. BEZDĚZ, r. 7, č. 5, 1936, s. 173- 177.

Internetové odkazy

WIKIPEDIA. Josef Jaroslav Kalina [online]. [citováno 2016-20-05]. c2016.
Dostupné z: < https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Jaroslav_Kalina>

VILÍMEK, Jan. Humoristické listy, roč. 1887, č. 44, portrét Josefa Jaroslava Kaliny [online]. [citováno 2016-20-05]. c2016.
Dostupné z:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Jaroslav_Kalina#/media/File:Josef_Jaroslav_Kalina_Vilimek.jpg>

WIKIPEDIA. Soubor: Josef Hellich-Podobizna básníka Josefa J. Kaliny.jpg [online]. [citováno 2016-20-05]. c2016.
Dostupné z:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Josef_Hellich_-_Podobizna_basnika_Josefa_J._Kaliny.jpg>

JAVŮREK, Karel. O. Trmalová-Fotografie Josefa Jaroslava Kaliny [online]. [citováno 2016-20-05]. c2016.
Dostupné z: < <http://www.esbirky.cz/predmet/5236564>>

Příloha 1

Rodný dům Josefa Jaroslava Kaliny³⁶

(Kalinova ulice č. p. 109, Nový Bor)

³⁶ HRUŠKA, Zdeněk, KATZEROVÁ, Věra, MÁLKOVÁ, Vendula. *Památky Nového Boru*, s. 70

Příloha 2

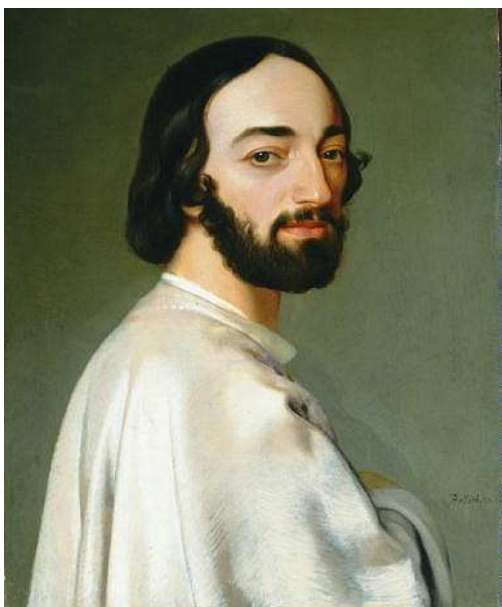
Portréty Josefa Jaroslava Kaliny

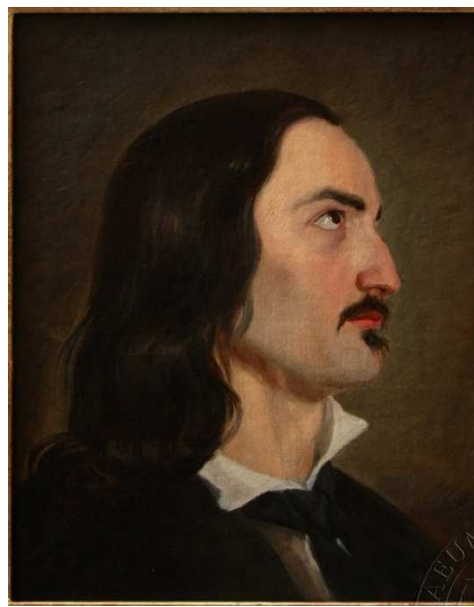
Autor: Jan Vilímek³⁷

Autor: Josef Hellich³⁸

Autor: Josef Hellich³⁹

Autor: Karel Javůrek⁴⁰

³⁷ "Vilímek, Jan, dostupné z: cs.wikipedia.org" [citováno 2016-20-05].

³⁸ FRIČ, Josef Václav. Naši předchůdci, s. 49

³⁹ "Hellich, Josef, dostupné z: cs.wikipedia.org" [citováno 2016-20-05].

⁴⁰ "Javůrek, Karel, dostupné z: www.esbirky.cz" [citováno 2016-20-05].

Příloha 3

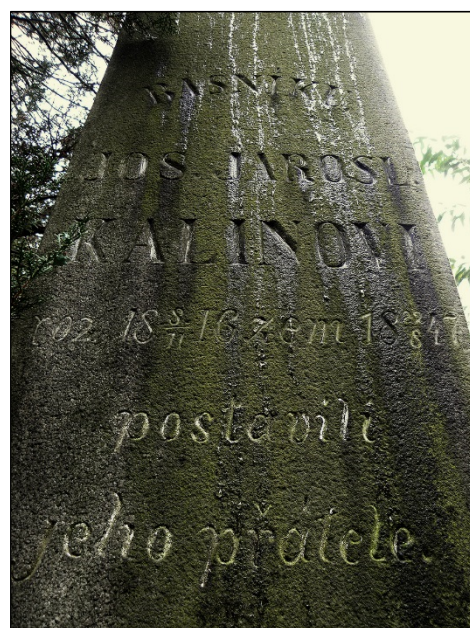
Kalinův hrob na Olšanských hřbitovech

(oddělení 2, hrob 344)

Původní náhrobek z roku 1847⁴¹

Současný náhrobek z 90. let 19. století⁴²

⁴¹ HAMPL, F. *Z bouřného času*, s. 127

⁴² ANTOŠOVÁ, V., MADEROVÁ, V. Fotografie ze dne 28. 9. 2016

Příloha 4

Ilustrace morytátu Kšaft

(Výtvarná soutěž VOŠS a SŠ Nový Bor, 21. 9. 2016)

Autorka: Kristýna Šléglová

Příloha 5

Ilustrace morytátu Hadrnice

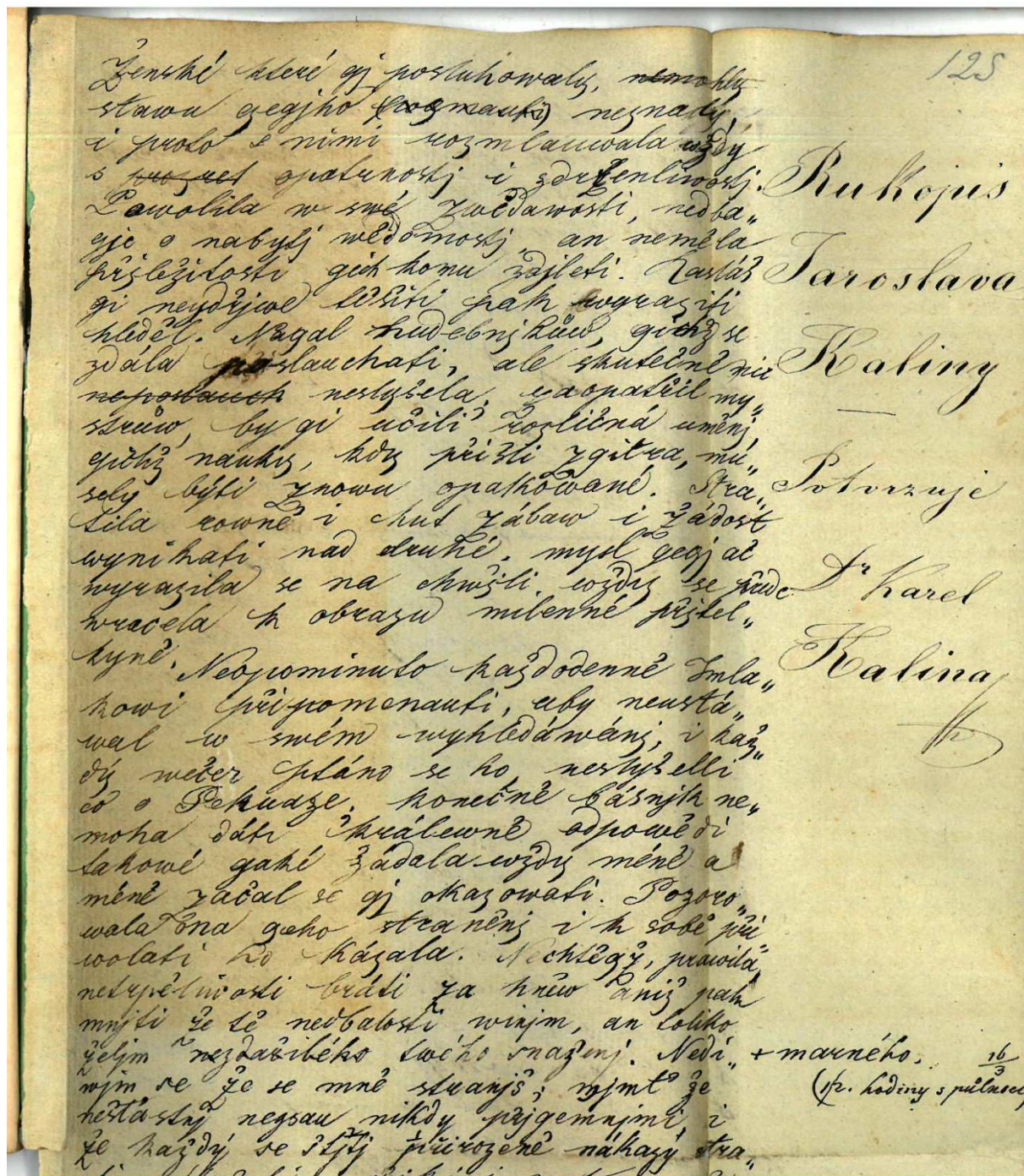
(Výtvarná soutěž VOŠS a SŠ Nový Bor. 21. 9. 2016)

Autorka: Kateřina Roubíčková

Příloha 6

Rukopis J. J. Kaliny⁴³

⁴³ KALINA, Karel. Upomínka na Jaroslava Kalinu. Příloha.